

הלכות קריאת שמע סימן נח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י]

הנרדון מקדימין למצות¹¹². ומפל מקום אין צריך להתפלל עבור נח ביהדי¹¹³.

אגרות משה (א"ח ח"ד סי' ו) שמותר להם לקרוא קריאת שמע כבר מעלות השחר, שאין לך אונס גדול מזה.

ובמקום שמחמת שצריכים לצאת לעבודתם בשעה מוקדמת מתפללים במנין בעלות השחר ואין מנין אחר יותר מאוחר, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ד"ה אם כן) שגם האנשים שיכולים להתפלל לאחר מכן בזמן, יכולים לצורך תפילה בציבור להתפלל עמוהם וגם לקרוא קריאת שמע, כיון שאין להם מנין אחר, ומ"מ יכונו שלא לצאת בקריאת שמע זו, ולאחר התפילה כשיגיע זמנה יחזרו לקרוא קריאת שמע, וכמו שמצינו לענין תפילת ערבית בשו"ע לקמן (סי' רלה ס"א) ובמשנ"ב שם (ס"ק ט-י).

[משנ"ב ס"ק טז]

הנ"ח תפילין¹¹⁴ וכו', קדם שניע הזמן דמשקראת את חברו ברחוק ארבע אמות הנפיק¹¹⁵.

114 ואף אם יוכל לקרוא קריאת שמע לאחר מכן בזמנה, אך בלי תפילין, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' ו) שאולי עדיף לצאת בקריאת שמע שקורא עם תפילין בעלות השחר, מאשר לקרוא קריאת שמע בלי תפילין, כיון שמעלות השחר יוצא בדיעבד ידי חובה.

117 ובדיעבד אם בירך על הטלית או התפילין קודם זמן זה, כתב לעיל (סי' יח ס"ק י) לענין טלית, ולעיל (סי' ל ס"ק יג) לענין תפילין, שלא יחזור לברך עליהן, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק יח]

הנה הזמן הוא קדם הזמן דמשקראת את חברו¹¹⁶.

118 ושיעור זמן עלות השחר קודם גץ החמה, ראה מה שכתבנו לקמן סי' פט ס"ק ב.

[משנ"ב שם]

וענין בסוף סימן מו במשנה ברוכה¹¹⁴.

114 שם (ס"ק לא) כתב לגבי הקורא קריאת שמע שאומרים קודם קרבנות, שאם יודע שבעת שיגיע הציבור לקריאת שמע בברכותיה עדיין לא יעבור זמן קריאת שמע, יכוון במפורש לא לצאת ידי מצות קריאת שמע, ומבואר שעדיפה אמירת קריאת שמע בברכותיה על פני מעלת זריזין.

[משנ"ב ס"ק יג]

והוא הדין שאר ענינים פיוצא בנה שאין לו פנאי¹¹⁵.

115 וכן אנשים שצריכים לצאת מוקדם למלאכתם, כתב בשו"ת

ה רבנו יונה שם
ו שם בקמרא ח'
לפרוש דרין
והקמרים בקרק א
מנהלות קריאת שמו
והקמריא ו רבנו
יונה ח הקמריא
ט דרין והקמרים
שם

(ט) שעור שעה (כ) אחת קדם שיעלה כל גוף השקש על הארץ (סמיטני פ"א): ב האם לא קרא אותה קדם תנן סתמה יש לו (י) לתקדים לקרומה (ג) (יא) מתקרה כל מה שיוכל: ג *ומי שהוא (ד) (יב) אנוס, בבן שהיה (יג) משקים לצאת לדרך במקום גדודי חיה ולקטים, שלא יוכל לעמוד ולא לבנון אפילו פרשה ראשונה ואפילו *עד [על] לכבד, 'או שקני השנא (קראבאנא בלע"ז) תולכים מתרה ולא ימתינו לו (יד) כלל, (טו) זכול (טז) לקרומה עם ברכותיה משעלה עמוד השחר, רבין שעלה עמוד השחר שפיר קרינו ביה 'ויקומה', "וגם שפיר מקרי (יז) 'יוצר (כ) אור'. אבל אם אינו במקום גדודי חיה ולקטים, וגם אין בני השנא נחפזים כל-כך, אפילו יוצא לדרך אחר שעלה עמוד השחר אינו קורא עד שיעצ זמנה: ד טאם קראה *משעלה (יח) עמוד השחר אף-על-פי שלא היה אנוס, (יט) יצא (י) בדיעבד: ואם קראה

שנחמד רבינו חסד, וצין חלוק בין: מות הקרן שפלים אף או ימות התורף שפלים הקר שחבין חסד לייב שעות והלילה לייב שעות, וסלק רבינו פסלים הוא ב' שעות אשן וסן קייט, וצבדו הפאטורים פקין מולקור קייט, אס קראו קום קולו ב' שעות וסנו קום שפבר רבינו חסד וצין קייט וצין קייט חובת קייט שייט, וצין פבירת יס פ' ב' צין לאסר הקרפיה פבכדיז פבשיל התקנים פאטורים לאור וצבדו וסלסל פבדו, פון שפיי צבדו וצין קייט אורסרס קייט חסד ר' עייט:

ובקשיה לה לו ציצית ותפילין גיחם ויגרא בהם ק"ש או פרשה אחרת או מקמור והלים, לבוש וקסם ע"ת ודוקא אם יעבר ומן ק"ש או לא יתחין על טלית ותפילין שאינו מקצב זו את זו, אבל בלא"ה יתחין, דכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו טעיר עדות שקר בפעצמו: (ג) אחת. ויש גורסין כמו עשרה שעה אחת, וכן עקר, פ"ח ונקטת' ת"ח ע"א: (ג) בפתרה. מ"פאן תוכחת מ"ה גמליה ולבן אשכנז אשכנזי העלה קמ"ל י"צ: (ד) אונס. וה"ה פלש' בקרבו מ"ה בעיר א' (אור). ומ"ה העלה קמ"ל י"צ אור כיב בהשמה ע"ה שפיר ע"כ' בין תכל

עולות כל הנה השמש. ועוד, ולדבריו נהנה סוכתו לומר דצן תחפס נקרא אפילו קדם
ששתתלת לוחץ על העולם, כי אנו ואין בחוש שחשש שעה אחר עלות השחר, והוא
י"ב מינוט, ערין אין נגר וריתת השמש כלל. וכעין זה ראיתי גם-כן באש"ל אברהם
בסימן זה שמיבי בשם תשובת בית-דוד, ומשפטם גם-כן מליטורו דצן תחפס נקרא מעת
ששתתלת השמש לצאת ממקומה, אף שאינו נראה נודע לנו ערין, ולא משמע כן
סודקרי רבנו יונה שכתב בספרו דצן תחפס הוא השעה ששתתלת תחפס לוחץ בראשי
הקדים, וכן מוסקפות ברכות ט' ע"ב ד"ה לקריאת שמע בתיקין, שהלשו דסמיהא
בדקלשת ששתתלת וריתת היה נצטוות לצאת התיקין והיו ודעין סוף שהגוי שכן
קריאת שמע מוכח דמן קריאת שמע הוא אחר חור הנק. וכמו שכתב הרא"ש ע"ז, וכן
משפטם גם-כן דצן תחפס הוא משעה ששתתלת מתחיל להתנועע על העולם, לא משעה
ששתתלת לצאת ממקומה, דאם-כן שן עוד ומן תפסק בין ששת תחפסות לשיטת רבנו
הגאון, ולא משמע כן, בדמוכח להפצין בדבריהם ודמקאמאנה הוא רק במ"ש
"ומקרי"ן אם סמנה הוא לגמנה עם הקין או לטתחיל לקריאת עם הקין, אבל בעצם הקין
לא נקלח. ועוד, מנהיגין נזקק מוכח שלא יצו לקרית שמע ובכוסתיה משיביר את
הקדור והוא תחתלת ומן קריאת שמע, כדי שלא יתנה תפסק הרבה אחר הקריאה ולא
יהיו יכולין לספד צאלה לתפלת, כמו שכתב תלמידו רבנו יונה והוא בבית-יוסף,
ולשיטת זו הסכים תוספות והרא"ש ו"ש ו"תלמן" ערוך, כמו שכתב הגר"א, וכי עשור שעה
דקרא ערך ששעה מינוטין הוא וכן מוכח לקריאת שמע בקריאת? ואם תפריקוהו
בעצמו כמב בסוף דבריו זה אינו מוכר כדיל, והנה סמל זה שהתקדש נקרא לשון הקין
תחפס נקרא מעת ששער תחתן וריתתה על העולם, וכמו שהעמקנו פנים בשם "ומקרי"
רבנו יונה ותקדור ומביאם תהי"ט, ויבאמת נקרא לי ברור לכונת המגן אברהם שכתב:
דלי נראה דלענין דרין וכו', גם-כן כמו שכתבו, ורצונו לומר דששעה דלשנא דצן
תחפס מוכח דגמר קריאת שמע ובכוסתיה הוא עם הנקדו ראשונה תחפס ששתתלת
לקריאת על העולם, ומה לי אם אמרנו קדם משעה מעת תחתלת הקין עד עלות כל הנה השמש
שעה או עשור שעה. וזה הגר"א כתב בספר שנות אליהו ובבארור בסימן זה ששעות
סופר הוא מה שכתב: עשור שעה אחת, וצריך לומר: שלש עשור שעה, וצין בהקדמת
בבארור בספר דמשקאל לענין טעם תוקד לרבינו, עין שם, שמוכח גם-כן לדבריו דצן
תחפס היא הנקדו ראשונה תחפס ששתתלת להטעין על העולם, וברור ראינו
דמשמעו ששעותיו כן כתיב תהיבין תהיבין, וכן מוכח לדינא בספר ודמקריהם בשלי"ר
הגאונים סוף סוף ע"ד הקד. ובספר תפארת ישראל ראיתי שכתב דצן תחפס הוא י' מינוט
ועוד י' מינוט דהוא עשור שעה, אמר-ך מציאת כן בהקדו דירושלמי פרק קמא דברכות
הפ"ל, וגם ברש"א פרק קמא דברכות מוכח להדיא כן, ומוכח דירושלמי הנה דרש"פ
אמרו. עין במשנה בדורה בשם מגן אברהם, ועם ברכותיה קאמר דומיא דאגין, וצריך
לענו בענין הקדו טו בשם פרי-מגדים, וכלא תפרי-מגדים קאי על השמים לצאת לדרך
לילה, וכלציל בסימן ל סוף, כ' מה שאין כן ה"א ויחור טוב שגששה כמו שכתבתי
על דבר-ך. עין מגן אברהם מה שהעלה ונתקדש כזה, וצין לקדו בסימן טו סוף ח'
תחפס על מגן אברהם שלא וכו' מה: * משעלה שמו"ח השחר. בדברי הפגן אברהם
קדם שהאין פני הסודות. וכלציל דקה שם ראיתי שמו"ח חולק על הפגן אברהם וסובר
כמה הגר"א בספר שנות אליהו בברכות פ"א על המשנה דע' שיעלה עמוד השחר פס
ד"ה השחר הוא משעלה פני הסודות, עין שם, וכן בספר מה"רי"א גם-כן דעתו כן.

וְיָלֵא יוֹנָן כֹּל אוֹתוֹ הַיּוֹם: (ט) שְׁעוֹר שְׁעוֹה. וְיֵשׁ גּוֹרִים "עִשׂוֹר שְׁעוֹה" וְיֵשׁ בְּבִאֵר הַגֵּר"א שֶׁבֶת שְׁעוֹר לומר "שְׁלִישׁ עִשׂוֹר שְׁעוֹה", וְיֵשׁ בְּבִאֵר הַמֶּלֶכֶת: **ב** (י) לְהַקְדִּים. דּוֹרִינן מְקוֹרֵימִין לַמַּעֲשִׂי¹². וּמִכָּל מָקוֹם אֵין צָרִיף לְהַתְפַּלֵּל עֲבָד זֶה בִּיחִיד¹³ אוֹ לְקִרְוֹת בִּלְא תַפְלִין. וְיֵשׁ בְּסוֹף סִימָן מוֹ מַשְׁנֵה בְּרִידָה¹⁴: (יא) בְּמַהֲרָה. מִכָּאן תּוֹכַחַת מְגַלָּה לְבָנֵי אֲשֶׁכְנֹה שֶׁמִּשְׁמָעִים מֵאֵד קְרִיאַת שְׁמַע, וְאָמְרוּ הַזֶּה: אֲלֵמָלָה לֹא נִבְרָא הָעוֹלָם אִלָּא בְּשִׁבְלִי קִבְלָה מְלָכוּת שְׁמַיִם, דִּי וְיֵשׁ לְקַטֵּן בְּסִימָן פֶּט, בְּמַשְׁנֵה בְּרִידָה סִיעִיף קָטָן כֵּכ, דְּנִכּוֹן לְמַנֵּעַ מַלְשׁוֹת הַטֵּי וְקָאֵפֶּע בְּפִקְרָ קָדָם הַתְּחַפְּלָה בְּאַסְפַּת חֲכָרִים, עֵין שֵׁם: **ג** (יב) אָנוּס. וְהוּא הָדִין (י) כְּשִׁישׁ קִבְדוֹת מֵת בְּעִיר אוֹ מִילָה, אוֹ יוֹם עֲרֹכָה דְּמַפְשִׁי בְּרַחֲמִים, וְצָרִיף לְהַקְדִּים אֶת עַצְמוֹ, יָכוֹל לְקִרְוֹתָה מַשְׁעִלָה עַמּוּדֵי־הַשָּׁחַר: (יג) מְשִׁבִּים. פְּרוּשׁ, שְׂאֵין לוֹ פְּנֵי לְהַמְחִין וְלִהְתַּעֲבֵב עַד הַזְמַן "מְשִׁירָה", כִּגוֹן שְׁעוֹר לְצִאת לְצָרִיף וְהוּא הָדִין שְׂאֵר עֲנִינִים בִּיצֵא בְּנֵה שְׂאֵין לוֹ פְּנֵי¹⁵, כְּדֹאִיתָ בְּשׂוֹר: (יד) קָלִל. אִם יִרְצֶה לְקִרְוֹת בְּאַמְעַע הַדָּרֵךְ; וּמִיָּד הַזְמַן הַלִּיכְתּוֹ עִם הַשָּׂרָא אוֹ כָּל בִּיצֵא בְּנֵה יִמְשֵׁךְ עַד סוֹף זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע: (טו) יָכוֹל יִכְבֹּד. וְגַם (יז) יֵשׁ לוֹ לְהַתְפַּלֵּל בְּבִיתוֹ אַחֵר קְרִיאַת שְׁמַע וּבְכֹחֶתֶּיהָ: (טז) לְקִרְוֹתָה. וְיִנִּיחַ תַּפְלִין¹⁶, (יז) וְיֵשׁ יָכוֹר עֲלֵיהֶם קָדָם שְׁיַעֲזֵה הַזְמַן דְּמַשְׁרָאָה אֶת חֲבֵר בְּרַחֲקֵי אַרְבַּע אַמּוֹת וּמִיָּד¹⁷, וְכִנֵּל בְּסִימָן ל: (יח) יִצְרֵר אוֹר. וְהַמְגִּיר־אֲבָרָהם וּפְרִי־מִגְדִּים פִּסְקֵי דְאֵין לומר "יִצְרֵר אוֹר" כִּלְפֵי הַשְׁפָּטָה עַד שְׁיַבִּיר בֵּין תַּכְלֵת לְלֶבֶן, וְהוּא הַזְמַן דְּעַד שְׁרָאָה חֲבֵר בְּרַחֲקֵי ר' אַמּוֹת הַנּוֹכַח לְעִיל, עִם בְּבִאֵר הַגֵּר"א מְצָדֵר כְּהִסְגֵּן אֲבָרָהם, וְכֵלֹא הֵכִי צָרִיף לְכַתְּחֵלָה לְהַמְחִין אִם יִיכָל מִחֲמַת מִצּוֹת תַּפְלִין וְכִנֵּל: **ד** (יח) עַמּוּדֵי־הַשָּׁחַר. יֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַמּוּדֵי־הַשָּׁחַר הוּא מַעֲט קָדָם שְׁהֵאִיר פְּנֵי הַמִּזְרֹחַ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּעַמּוּדֵי־הַשָּׁחַר נִקְרָא מִשְׁהֵאִיר פְּנֵי הַמִּזְרֹחַ, וְיֵשׁ בְּבִאֵר הַמֶּלֶכֶת, וְזֶה הַזְמַן הוּא קָדָם הַזְמַן דְּמַשְׁרָאָה אֶת חֲבֵר¹⁸ הַנּוֹכַח לְעִיל בְּסִיעִיף א: (יט) יָצָא. דְּמַקְצֵה אֲנָשִׁים מְסִים בְּאוֹתוֹ הַזְמַן

קדם צלות כל חגי השמש על הארץ, ולא באר טעמו ומקורו, ואולי טענת-סופר הוא וצריך לעיין החטמה הוא חצת ששתתמה מתחלה לזרם על ראשי ההרים, פתלמירי-בנריונה והצר כמלחמות פרק קמא; מכל אלה מוכח להקרא שפריון כמו שכתבנו למעלה: * וזמ שרת לעין לעיני תפלוין איד; יתום אז קדם וכן הנהגון וברעיל פסימן ל; ואני דוקה למת ש' המבאר בשלמין שריו, לשם הקול חזיל לביטוי קדם הוון ולמשלמן טעמינן הוון ולבס' מקדם בסוף דבור המתחיל 'ויוון קראת טעמי' לענין מי ששפעה רחוקה לו, עין שם: * ככה"ה, וכלכש נזר גס"סן פסוק אחד וצריך עיון, וכפר הנקרא ש'הקרא כון שם לזה, לקמן בסימן פט סעיף-קטן ח' וסעיף-מגדן וסעיף-הש' שם מבאר וזמן שצור-השחר וצור-השחר נקרא משארי בני מוה"ל וזל קדם, וקשלו מצאוי תחילה הוא בנה, וכן רצוננו השחר הוא הנקרא ש'ני מוה"ל, וכן כחב שם ב"סן דרבוהו ויתחיל ונכסין,

(י) מגן-אברהם, ועין בבאר הלבנה: (יא) אליה רבה: (יב) פריימגרים:

הלכות קריאת שמע סימן נח נט

*בלא ברכות יתור לקרותה בזמנה עם הברכות. וצ"ל לקמן סימן ס (כ"י ס"י מ"ו): ה' א"ם נאגס ולא קרא קריאת שמע ערבית עד שעלה עמוד השחר. בין שצדו לא הגין (כ) החמה קורא קריאת שמע ויוצא בה ידי חובת קריאת שמע ערבית; וז"ל הנה אנוס באותה שעה לצאת לדרך מקום גידו י"ה ולקטום, (כא) לא יקרא אז קריאת שמע פעם (כב) שנית לצאת בה ידי חובת קריאת שמע של יום, שמאסר שיעשה לאותה שעה לילה אי אפשר לתור (כג) ולעשותה יום; ו' לאף-על-פי שנמנה נמשך עד סוף השעה השלישית, אם עברה שעה שלישית ולא (ד) (כד) קראה, *קורא אותה בברכותיה כל (כה) שעה רביעית שהוא שליש היום, ואין לו שבר בקורא בזמנה. וז"ל (כו) עברה שעה רביעית ולא (ס) קראה, (כז) *קוראה בלא ברכותיה כל היום: ז' אם לא קראה ביום י"ש אומרים (כח) שיש לה משלומין (ט) [נט] בערבית, וכן אם לא קרא קריאת שמע בערבית יש לה משלומין ביום, (כט) *י"ש חולקים:

ישם בקריאתו לפרש
הרי"ף ורמב"ם שם
כ' הרא"ש שם
ל' ברכות ט' מ' שם י'
ג' קורא"ש שם לדעת רב
הא' גאון ס' קלימ'
בשם רבנו חיים ע' שם

נט דין ברכה ראשונה ב'יוצר', ובו ה' סעיפים:

א *ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם יוצר (א) (ב) (ג) (ד) (ה) אור ובזר חשך, *תקנו להקפיד מדת לילה ביום להוציא מלב

א' ברכות י"א
ב' תלמודי רבנו
יורה שם

באר היטב

וצא אפילו בדיעבד וצריך לתור ולקרותה, ב"ח: (י) קראה. אפילו בפשיעה, ט"ז: (ס) קראה. אפילו באנס, ט"ז: (ט) בערבית. ומבטי לה לאקדמי חובת שעתא ברישא, מ"א. עין בספר משנה למלך בפ"ג מהלכות תפלה שהקשה שם: ומסב לי שהרי למד צורך הוא בצינו קצות לא יוכל להקין. זה שבטל ק"ש נע"ש, ונקנתו להקשות על ה"א ד"ל ד"ל לו משלומין. ואחר המחילה, לא עין נסה בסוגיא תחלה פי תפלת השחר ד"ש מסקין שבטל במיד וק"ש שנה לתפלה מדקאמר זה שבטל ק"ש או תפלה ועל זה משני דבטל במיד וד"ק, עין ג"א אהרן וצ"ל בספר תנ"ש:

(ב) אור. צריך להפסיק בין יוצר ובין אור כי היכי דלא ישמע יוצרו. משותים ואשר משרתיו ר"ת מ"ס והוא שם אחרון משם ע"ב, לכן יש לדקדק שלא יכלו וא"י של ואשר. כשאומר יוצר אור ומשמע בתפלה של יד וכשאומר ובזר חשך ואומרים ב"ס צריכים להפסיק בין ממליכים לאת שם האל הקלה. וצ"ל קצתם ולא

שערי תשובה

[ט] בערבית. עברית מ"ש להקשות על הס"ל ע"ש שהם מדברי הרב המג"ש שם, ואין בננו להקשות על ה"א ד"ש לו משלומין רק אדקדק קשה לה על המיד אין לו משלומין. בין דתם בטל ק"ש ותפלה בנזר סתמא מתמיהה, ובין דמוקמין בתפלה דקרא במיד הר"ל משנה לא יוכל להקין. גם בטל ק"ש וקרא בכה"ג הוא, וקצר בלשנו וקטב קאמר לעיל דהנה על מה שהקשות שם בפ"ל לפי זה דברי הש"ס דבטל במיד מוקי לה ע"ש: [ח] אור. עברית. וצ"ל בעשרת-האגפים שלא לומר וקלף עולם רק קלף עולם כ"ר, ובאבות-הקדשם כתב וקלף עולם וכן הוא בסקרא בירמיה. וכתב ב"ש"ע שפאן מוכח כפ"ש בלחם רב ס"י א דוקא בתפלה צריך להברך בלשון אכל בתארי הש"י א"צ לברך ור' שמואל התארים כמו שכתובים בתורה ע"ש, והבה"ט סבב בדברי הלחם רב לענין תפלה קצתם שכתב הארי כ"ר וא"כ גם כנה אין להקפיד ויש לומר וקלף עולם, וצ"ל שם בלחם רב כי רצון קצתם בא בלשון רבים להקראת כמו אלהים קדושים שכן בלשון התקרא, וצ"ל ש"א"צ לזה כי תרבויה הוא על הנגנים וע"ד שאמר חשך ומשמע בתפלה של ראש. מקצתם ומוקדשים כלם ב"ס, ויש גורסין בגמ'.

משנה ברורה

והרי"ף בה "ובקומץ", ובדיעבד העמידוהו על ידי-תורתו. ודוקא באקראי בעלמא, (יג) דהינו פעם אחת בחדש, הוא היוצא בדיעבד, אבל אם הוא רגיל לעשות כן, אקרו חקמים שאפילו בדיעבד לא יצא וצריך לתור ולקרותה⁽¹⁾; מיהו אם שעת הדחק הוא, אפילו רגיל טובא שרי, דמאי הנה לה למעבר: ה' (כ) החמה. ומקצת אנשים לשנים באותו הזמן, לכן בשעת הדחק חרצו בה גם-כן "ובשכבך"⁽²⁾, אבל בלא הכי אפילו בדיעבד לא יצא⁽³⁾; (כא) לא יקרא. ויש חולקין בזה, עין אליה רבה ובבאור הגר"א: (כב) שנית. אפילו אחר שיציע הזמן דשיציר את חבירו ברחוק ארבע אמות: (כג) ולעשותה יום. אלא (טו) ימתין אולי יזדמן לו לקרותה בזמנה בהלכתה: ו' (כד) קראה. אפילו (טז) בפשיעה. ונראה פשוט דמה שכתב "ולא קראה" לאו דוקא, דהוא הדין אפילו קרא אותה בלא מקום בזמנה בלא ברכותיה, אלא לרבותא נקטה, דלא גימא

באור הלכה

ונראה לי ראייה לדבריהם⁽²⁰⁾ מדברי תרש"א, והובא בסימן זה בבית-יוסף, דסבין שעתה עמוד השחר שפיר מצי קרי יוצר אור ובאנשי משמר, וזכרי אנשי משמר אקרו יוצר אור זמן הרכה אחר שחיתת המיד, כדאימא ברש"י ברכות י"א ע"ב דיה בכה, ודחיתת המיד הנה אחר שהאיר פני המנורה, כדאימא ביומא ריש פרק ג', וזה רצונה היא, דאור נקרא אפילו קדם שהאיר פני המנורה? אלא נראה דעמוד השחר נקרא משתאיר פני המנורה⁽²¹⁾, ולפי זה יצא לנו גם-כן קלא לענין בדיעבד לקריאת שמע של ערבית אם לא הנה אנוס. ואף דאפ"י יש להקשות על הרש"א דמנא לה דמקף אחר שהאיר מצי לומר יוצר אור, דלמא שם שאני ששפתה בתרבה עננים אחר השחיתתו. ואולי סבירא לה דהננים וריון לא נתאמר אצלם על-ידיה פי אם משט מן המעט: * בלא ברכות. משמע מדקדקו דאם קראה בברכות אף בזה יצא, ולקאותה לפי מה שכתב הסג"א אברהם בציור-קטן ה, עין שם, יש להקשות אם יצא בדיעבד בברכת יוצר אור: ומכל מקום נראה דאין צריך לתור ולברך, דאני צריכין רק להשמש לדעת רב האי גאון דולקא ברכת יוצר הוה אמרי לענין להקפידה, כמו שכתב הספר-קדוש בסימן זה עין שם: * קוראה בלא ברכותיה. עין במשנה ברורה.

בין דלא קראה כלל עד עתה, גרוע יותר; וכן כתב בהדגא בבית-יוסף, סוף סימן מו, עין שם. ובתשובת משפנות-יעקב סימן עז מסקנא בזה היכא דמתחלה קרא את בלה, עין שם: (כה) שעה רביעית. דברכות (ח) אינם שזכים לקריאת שמע, דאף-על-פי שנתקנו קדם קריאת שמע מקל מקום לאו ברכת קריאת שמע היא, שהרי אינו מברך "אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרות שמע"⁽²⁴⁾, ודאי הם כמו תפלה, ולפיכך דינם כמו תפלה השחר שהוא רק עד שליש היום: (כו) עברה שעה רביעית. אפילו (יח) נאנס, אפילו הכי מנא ואילך הפסיד הברכות. ואם ברוך (יט) הוי ברכה לבטלה, וצ"ל בבאור הלכה: (כז) קוראה. עין בלבוש שכתב: יכול לקרותה וכו', והפנה הוא שטוב שיקראנה כדי שיקבל עליו על מלכות שמים, אבל אינו מחויב, שאינו מקיים בנה המצוות-עשה דקריאת שמע, וכמו שהסכימו כל האחרונים, שאין נמשך זמן קריאת שמע מן התורה רק עד שלש שעות וכו'. ודע, דמכל מקום פירשתי ציצית או שארי פסוקים שהם מזכירת יציאת מצרים⁽²⁵⁾ מחייב מן התורה כל היום, דהא מן התורה לא נקבע זמן לזכירתה⁽²⁶⁾, וכמו שכתב השאגת-אריה סימן י' דעד הערב הוא זמן לזכירת יציאת מצרים, עין שם: ז' (כח) שיש לה משלומין. אין הפנה שצ"ע בזה ידי קריאת שמע, מאחר שכבר עבר זמנה ואינו אלא בקורא בתורה, רק שלכתחלה צריך להשלימה כמו תפלה, על-כן (כ) מבטי לה לאקדמי חובת שעתא ברישא, ומכך אסור מצריב יקרא עוד "שמע" בשביל זה הפעם שחפ"ס⁽²⁷⁾, אם בשוגג חסרה, כמו שכתבאר לקמן בסימן קח: (כט) ויש חולקין. הגר"א והב"ד יוסף הכריעו בדיעה זו:

א (א) אור. צריך להפסיק בין "יוצר" ובין "אור" כי היכי דלא לשמע "יוצרו". וצ"ל בבאר היטב ובשערי-תשובה מה שכתב עוד בזה: שער הציור

(י) ב"ח ואלה רבה ומגדבורים: (יד) פרי-מגדים, דלא מנסתיה-נה. וצ"ל מגדבורים: (טו) בית-יוסף: (טז) ט"ז: (יז) רש"א: (יח) ב"ח וט"ז: (יט) פרי-מגדים: (י"ט) רא"ש וטור: (כ) מגדבורים:

הלכות קריאת שמע סימן נח

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יט]

וצריך לחזור ולקרותה⁽¹⁹⁾.

(19) ובשחזור וקוראה, הסתפק התהלה לדוד (ס"ק ו) אם עליו לחזור ולומר שנית גם את הברכות.

[ביה"ל ד"ה משעלה]

ונראה לי ראייה לדבריהם⁽²⁰⁾ וכו', דעמודי'השחר נקרא משחאיר פני הפקחת⁽²¹⁾.

(20) ולקמן (סי' תקפח ס"א ד"ה ואם) כתב עוד ראייה לשיטה זו, אך נשאר בצ"ע, כיון שמרשי' והריטב"א (סוכה כט, ב) משמע שלא פסיקא להו דבר זה.

(21) ובשעת הדחק אם התפלל קודם שהאיר פני המזרח, כתב לקמן (סי' פט ס"א ד"ה ואם) שאפשר לסמוך על המג"ל שנחשב זמן זה כאחר עלות השחר ולא יחזור להתפלל, ומשום חשש ברכה לבטלה, וסיים בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק כ]

לכן בפשע מדחק קרינן בה גסיפן "ובשכבך"⁽²²⁾, אבל בלאו הכי אפילו בדיעבד לא יצא⁽²³⁾.

(22) וגם את ברכות קריאת שמע של ערבית, כתבו השר"ע והרמ"א לקמן (סי' רלה ס"ד) שיכול לומר לאחר עלות השחר וקודם נץ החמה, חוץ מברכת 'השכיבנו' שלא יאמרנה, שכיון שעלה עמוד השחר כבר אינו נקרא זמן שכיבה, וכן תפילת שמונה עשרה של ערבית, כתב במשני' שם (ס"ק לד) שלא יתפלל לאחר עלות השחר.

(23) ובטעם הדבר שלא יצא ידי חובה, ביאר לקמן (שם ס"ק ל) שכיון שלא היה אנוס, ביטלו ממנו חכמים מצות קריאת שמע על שאיחר כל כך, וכתב בשעה"צ שם (ס"ק לו), שאם ירצה יכול לקרוא קריאת שמע בלי ברכות וקורא בתורה.

[משנ"ב ס"ק כה]

מפ' מקום לאו ברפת קריאת שמע היא, שהרי אינו מקדך "אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרות שמע"⁽²⁴⁾.

(24) וכן לענין עניית 'אמן' לאחר 'הבוחר בעמו ישראל באהבה', כתב לקמן (סי' נט ס"ק כה) שיכול לענות, ואינו נחשב להפסק בין הברכה לקריאת שמע, כיון שברכות אלו אינן ברכות על קריאת

שמע כשאר ברכות המצוות, אלא ברכות בפני עצמן הן.

וכן לענין הקורא קריאת שמע בלי ברכותיה, שכתב השר"ע לקמן (סי' ס"ב) שיצא ידי חובת קריאת שמע ויחזור ויאמר את הברכות בלי קריאת שמע, ביאר במשני' שם (ס"ק ג) שהברכות של קריאת שמע לא נתקנו דוקא על קריאת שמע, שהרי לא מברכים 'אשר קדשנו במצותיו וצונו', וראה מזה שכתבנו לקמן סי' נט ס"ק כה.

אמנם בביה"ל לקמן (סי' רלט ס"א ד"ה ואין מברכין) כתב בשם הרי"ש בן הרשב"ץ, שברכות קריאת שמע של שחרית ושל ערבית נחשבות כאילו אמר 'אשר קדשנו במצותיו וצונו' לקרוא קריאת שמע.

[משנ"ב ס"ק כז]

ד"ע, דמכל מקום פלגית ציצית או שאר פסוקים שהם מזכירות יציאת מצרים⁽²⁵⁾ מוקדם מן התורה כל היום, דהא מן התורה לא נקבע זמן לזכירתה⁽²⁶⁾.

(25) ואף אם אמר הלכה שמוזכרת בה יציאת מצרים, כתב לקמן (סי' סז ס"ק ג) שיצא ידי חובה, והוסיף, שלדעת המג"א (שם ס"ק א) כל שכן שאם אמר את שירת הים יצא ידי חובת הזכרת יציאת מצרים, אבל לדעת החתם סופר (בהגהות השר"ע שם) לא יצא ידי חובה, שלא די שזכיר שעברו את הים, אלא צריך שזכיר שיצאנו ממצרים, כיון שבפסוק כתוב 'למען תזכור את יום צאתך' וגו', וכן כתב בהגהות רעק"א (שם), ובמשני' לקמן (סי' ע ס"ק ב) כתב שאת ברכת 'אמת ויציב' וכן את ברכת 'אמת ואמונה' שלאחר קריאת שמע בשחרית וערבית, תיקנו על זכירת יציאת מצרים.

(26) ואף שמוצתה כל היום, כתב לעיל (סי' מו ס"ק לא) ולקמן (סי' סג ס"ק טז וסי' קו ס"ק ט) שעיקר התקנה היתה להזכיר יציאת מצרים בזמן קריאת שמע.

[משנ"ב ס"ק כח]

בשכיל זה הפעם שחפרי⁽²⁷⁾.

(27) ואף אם קרא קריאת שמע לאחר ארבע שעות [שכתב לעיל ס"ק כז שטוב שיקראנה כדי לקבל עליו עול מלכות שמים], כתב התהלה לדוד (ס"ק ו) שמ"מ לדעה זו שיש תשלומין לקריאת שמע, עליו לקרואה עוד פעם בלילה, כיון שאפשר להשלימה רק בזמן קריאת שמע, וכמו לענין תשלומין של תפילה.

הלכות קריאת שמע סימן נט

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה קוראה]

ואפשר שיש לסמוך על זה לענין אם קנה לו אגס⁽²⁸⁾.

(28) כאן כתב רק 'ואפשר' שיש לסמוך על זה, אמנם לענין מי שהיה אונן שנמשכה אנינותו עד ארבע שעות, צידד במשנה' לקמן (סי' ע"א ס"ק ד') שיש לסמוך על כך ולקרוא קריאת שמע בברכותיה, וכן כתב בספרו מחנה ישראל (דנינו פ"א סי' ו-ו) בהנחות לאנשי צבא.

ואשה שהיתה אנוסה ולא בירכה ברכות קריאת שמע בומנן, הורה הגרי"ש אלישיב (פניני תפלה עמ' קלט) שיכולה לברך לאחר ארבע שעות, כיון שהמשכנות יעקב שהתיר לברך עד חצות לא חילק בין איש לאשה.

סימן נט

דין ברכה ראשונה ב'יוצר'

[משנ"ב ס"ק ב]

בןקא מנין דתנינן בתוך קדי דבורי⁽¹⁾.

(1) בשיעור 'תוך כדי דיבור', כתב לקמן (סי' קכ"ד ס"ק ל"ד) שיש אומרים שהוא בכדי שיאמר שלש תיבות ויש אומרים ארבע תיבות. ולהלכה כתב (בסי' ר"ז ס"ק י"ב ובשעה"צ שם ס"ק י' וכן בסי' תפ"ז ס"ק ד' ובשעה"צ שם ס"ק ג' ובסי' תקפ"ב ס"ק ז') ששיעורו שלש תיבות, ולקמן (סי' רס"ז ס"ק ט) כתב ששיעורו ארבע תיבות. והורה הגרי"ח קניבסקי (שער העין תשובה לג') שהעיקר הוא ששיעורו שלש תיבות, שכן סתם המשנה בשני מקומות, ובשעה"צ לקמן (סי' תפ"ז ס"ק ג') הרי תמה על הפמ"ג שכתב ששיעורו ארבע תיבות, והביא שכן פסק הרמב"ם וכן דעת רוב האחרונים ששיעורו שלש תיבות. ומה שכתב לעיל (סי' רס"ז ס"ק ט) לגבי מי ששכח בשבת ואמר "שומר עמו ישראל לעד" במקום "הפורש סוכת שלום" שלא יחזור רק אם שהה יותר מכדי שיעור אמירת ארבע תיבות, ביאר השי"ח הלכה (ח"ב סי' קי"ח אות ג') ששם גם אם לא יתקן הרי יצא ידי חובה, ואינו מופסד שום דבר גם אם מתקן תוך שיעור אמירת ארבע תיבות, ואולי ירויח שתקן לפי הדעות שהשיעור הוא ארבע תיבות. ואם בתוך כדי דיבור נזכר שטעה וחשב כיצד לתקן את ברכתו, וכינתים עבר הזמן של תוך כדי דיבור, דעת הגרי"ח אייערבך (ששי"ב פמ"ז הע' קצ"ה) שאינו יכול לתקנה אלא צריך לחזור ולברכה, כיון שכבר אי אפשר לחבר את סיום הברכה עם תחילתה.

[משנ"ב ס"ק ו]

ואם תוף קדי דבור נזכר ואמר "יוצר המאורות" יצא⁽²⁾.

(2) ואם התחיל ברכת 'אהבה רבה', כתב לקמן (סי' תקפ"ב ס"ק ז') לגבי עשרת ימי תשובה שאף על פי שאם אמר 'הא-ל הקדוש' יכול תוך כדי דיבור לחזור בו ולומר 'המלך הקדוש', מ"מ אם התחיל ברכה אחרת שוב לא מועיל התיקון וחוזר לראש, וכן כתב בבית"ל לקמן (סי' תפ"ז ס"א ד"ה תוך כדי דיבור) שכיון שהתחיל ברכה אחרת אפילו תיבה אחת, שוב לא מועיל תיקונו, והניח בצע"ג את דברי הפמ"ג שפסק שאם חתם 'מקדש השבת' במקום 'מקדש ישראל והזמנים' והתחיל ברכת 'יצה', יכול לחזור ולתקן כל שלא אמר ארבע תיבות.

ובבית"ל (שם) הסתפק לגבי מי שלא התחיל ברכה אחרת אלא

אמר מילים שאינן של שבת, האם דינו כמו שאמר ברכה אחרת, ונשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק ז]

ואם טעה ולא נזכר עד שהתחיל "אֱהָבָה רַבָּה" לא יפסיק ב'ינתנים', רק יסלם בפסד ברכה "אֱהָבָה רַבָּה" ואחר"כך יאמר "יוצר אור" קדם קריאת שמע⁽³⁾.

(3) ואפילו אמר רק את המילה 'אהבה', כתב הגרי"ח קניבסקי (אשי ישראל בסוף הספר תשובה מ"ד) שיתכן שנקראת התחלה, כמו שכתב המשנה' לקמן (סי' קיד ס"ק כ"ח) לגבי מי ששכח 'מוריד הגשם', שאם התחיל תיבת 'אתה' של 'אתה קדוש' שחזר לראש התפילה, כיון שנחשב שכבר התחיל את הברכה שאחריה.

ואם לא אמר כלל ברכת 'יוצר אור' קודם קריאת שמע, כתב בשו"ת אגרות משה (ארי"ח ח"ה סי' ד' לסי' נט ס"ב) על פי המג"א (סי' א') שיאמרנה אחרי שמונה עשרה, והוסיף, שהוא הדין אם לא אמר ברכת 'אהבה רבה', וכן משמע במשנה' לקמן (סי' ס' ס"ק ח') שיכול לאומן לאחר שמונה עשרה, ומקורו במג"א הג"ל.

[משנ"ב ס"ק ח]

או אֶמְצְעִתָּה צְרִיכָה לְהִיטֵב בְּדִין⁽⁴⁾.

(4) ומי שדילג קדושת 'יוצר אור', כתב הגרי"ח אייערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' ב') שיצא ידי חובה ואינו חוזר, כי זו רק תוספת ואינה עיקר הברכה של 'יוצר אור' שהיא להודות להשם על המאורות (וראה להלן ס"ק כ"ח מה שכתב שם מדברי הגרי"ח אייערבך).

[ביה"ל ד"ה ומכר]

דקא קמי יותר מקדי דבורי⁽⁵⁾.

(5) ומשמע שמחשבים את שיעור התוך כדי דיבור מאמירת 'אשר בדבורי' ולא מאחרי שסיים 'המעריב ערבים', ולכן כתב שהוא יותר משיעור תוך כדי דיבור, אמנם, במשנה' לקמן (סי' תפ"ז ס"ק ד') כתב שמועיל תיקון תוך כדי דיבור כל שלא שהה תוך כדי דיבור מסיום הברכה, וכן כתב במשנה' לקמן (סי' רס"ז ס"ק ט' וסי' תקפ"ב ס"ק ז') שמשערים מסיום הברכה (הערת שיח הלכה ס"ק ד').

[ביה"ל ד"ה ולא אמר יוצר אור]

דמלוי רק פתחיתת הפסוק לבר, שאם חתם בדין יצא⁽⁶⁾.

(6) ומטעם זה כתב לקמן (סי' קי"ז ס"ה ד"ה א"ב, וסי' קי"ט ס"ג ד"ה א"ב) שגם בתפילת שמונה עשרה אם חיסר קטע באחת מהברכות, אף דבר שהוא מעיקר הברכה וכגון שחיסר בברכת 'תקע בשופרי' את הענין של 'קבוצ' גלויות', אם חתם את הברכה כחוגן, לדעת הגרי"א הג"ל יצא ידי חובה.

וכיון שפסק ברכות להקל, כתב הגרי"ח קניבסקי (אשי ישראל פ"ו הע' י"ב) שאם חתם כראוי 'יוצר אור', אינו חוזר.

וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' י"ח אות א') לענין ברכת מעין שלש, שאם אכל משבעת מינים וגם מזונות, ובפתחת הברכה הזכיר רק אחד מהם ואילו בסיום הברכה הזכיר את שניהם, שיש לצרף את דעת הגרי"א הג"ל ולא יחזור לברך. וראה מה שכתבנו במשנה' לקמן סי' ר"ח ס"ק ס"ד.

צב **בַּחַר הַגּוֹלָה**

האפיקורסים שאומרים שמי שברא אור לא ברא חשך: ב' יאם טעה ואמר 'אשר בברו מעריב ערבים' *ונזכר (ב) מיד ואמר 'יוצר אור' וגם סיים 'יוצר המאורות', יצא. אבל אם אמר 'בברו מעריב ערבים' (ג) *ולא אמר 'יוצר (ב) אור' או לא סיים 'יוצר המאורות', לא יצא. ואם אמר 'יוצר אור ובורא חשך אשר בברו מעריב ערבים' וגם סיים 'מעריב ערבים', לא יצא: הגה (ד) והוא הדין אם לא אמר תחלה (ה) רק 'יוצר אור', אם (ו) סיים 'מעריב ערבים', (ז) לא יצא (דברי עצמו לפרש כן הטור והרא"ש); אבל אם סיים 'יוצר המאורות', כיון שפחת 'יוצר אור' (ח) יצא אף-על-פי (ט) שהפסיק ב'מעריב ערבים': ג' י"ש אומרים שהקדשה שבייצר יחיד אומרה לסי שאינה אלא ספור דברים, ה"ש אומרים שיחיד (י) מדלגה ואינה נאמרת אלא בצבור, וי"ש לח"ש לדבריהם ולזהר שיחיד יאמרה בגזון וטעמים בקורא בתורה. הגה וזכר (יא) פ"ט המנהג בסבא ראשונה ויחיד אומר

ג' שנים לפרושי טראיש
ד' תלמידי רבנו יונה
שנים רבנו צדקת
קצת הגאונים ורקם
רבנו יונה וטראיש
התשובה תרפ"ט
הקצרות חיים שבו
הידי על אבי שמור
בו הלקה למעשה
ה תרפ"ט פרק ז
מהלכות תפילה
וטרשיא ורב
יבסם והמנהג ורב
בספר הפרס שבו נהגו

לְאֵלָּא בְּרִינָה עֵינֵימֹת הַסֵּט"ד בְּקִמְצִין, וְלִשְׁמֹן אֵל חֵי הַסֵּט"ד בְּקִמְצִית, וְהָאֵרִי וְיָל פֻּסֵּת
בְּסֵלִם בְּקִמְצִין, עֵין דִּיאֲרֵתָן: (3) אֹרֶךְ, פִּי אֵעִיף שְׂפָתַי כְּדֵינוּ בֵּין שְׁתַּחֲלֹתִי וְנִמְעֵנִי
שְׁלֵא כְּדִין לֹא יֵצֵא, וְכַתֵּב מִיָּא וְיָל שֶׁאֵם לֹא נֹזֵק עַד שְׁמֵר אַהֲבָה רַבָּה לֹא

ואף שדעת הסו"ר ח"ש בדעת הרמב"ם שאל גמן קבץ לבדכות, כבר פסקו רב האחרונים ודקדקו עלו בדעת הראשית והסו"ר והשלחן ערוך. וצוין מתשובת משכנתא יעקב במסמך על שיעורו נוסף להקדיש בדרכו עד חצות כמו גבי פקלה. ורקנאו לן מביטון שט שאם כבר הותר הפלה אצל פייסון מתחלה עד חצות, צ"ע. אם אפשר שיש לשמך על זה לענין אם יקנה לו אגס²⁸ וכן יכול להקדיש הפקחות עד ארבע שעות, כי מצאנו בספר הרמב"ם, הלכות פקלה, שכתב שיש מוריש שהתנהו להקל במאן עד חמסיני מבורח:

* וְנוֹסֵר מִיָּד. עַתָּה בְּמִשְׁנֵה בְּדוּרָה הָיָה שֶׁשֶׁמֶטוֹ הַפְּרִי-מִגְדִּים כִּשְׁם הַכִּי"ח וְהַפְּרִי-
 וְשִׁעְמוֹ בָּהֶן. וְהָאֵתָה דְּבָרָיו אֵלֶּם מִרְבִּינִים, וְהָאֵת הָיָה יוֹתֵר מִכִּי דְּבוּרָה⁽⁵⁾, וְאָף אִם
 נִסְמָר לִכְנוּתוֹ וּמִצְרִיפִין תַּחַת "יוֹצֵר אוֹר" לַמַּתָּה "אֲשֶׁר בְּדוּרָה" וְהָיָה כִּכְאוֹ אִמֵּר "אֲשֶׁר
 בְּדוּרָה יוֹצֵר אוֹר", אֲף-עַל-יִפְרִיכֹן דְּכָרוֹ עֲרִיבִים עֵינֵי דְּחֹל, וְלֹא יִשְׁקֵב כִּכְרוֹ כִּי אִם לִפִּי
 הַסְּלִיחָא דְּשִׁמְשָׁה דְּנִסְמָר וְדָרָה לִפְשִׁט הָאֲפִיעָא, וְהַגִּסְתָּה הָרֹאשׁ וְהַפְּרִי עֵינֵיךְ אִם נָקַט
 בְּכַפָּא לִשְׁכָּרָא בִּיהַה וְהִסְבֵּר דְּנִסְמָר הוּא וְפִתַּח "כִּירוֹחַ אֵתָה" ה' אֲלִיתָהוּ מִלָּךְ הַעוֹלָם בּוֹרָא
 "הַנֶּפֶשׁ" וְנוֹסֵר מִיָּד * וְשִׁמְלָל הָיָה בְּדוּרָה" אִם יוֹצֵא כּוֹה, כִּי מִצְרִיפִין תַּחַת "שִׁמְלָל
 עֵינֵי דְּבָרוֹ" וְהָיָה וְשִׁמְלָל שְׁמֵר שְׁמֵר מִתְחַלֶּה, מִכְּרִיתָא אֲשֶׁר אֲשֶׁר אֲשֶׁר פִּתַּח בְּשִׁמְרֵיתָא
 "מִצְרִיפִין עֲרִיבִים" וְכִסִּים בְּכִירוֹ אֲשֶׁר * וְהָיָה שְׁמֵר "כִּירוֹחַ אֵתָה" ה' אֲלִיתָהוּ מִלָּךְ הַעוֹלָם
 "אֲשֶׁר בְּדוּרָה" מִצְרִיב עֲרִיבִים יוֹצֵר אוֹר יוֹצֵר אוֹר "שִׁמְלָל" וְכִי עַד כּוֹף פִּרְתָּה "יוֹצֵר הַמְּאֹרוֹת"
 יוֹצֵא אֵלֶּם דְּמִצְרִיפִין אֲמִידָתָה שְׁמֵר "יוֹצֵר אוֹר" לְהִשָּׁם וּמִלְכּוֹת שְׁמֵר מִתְחַלֶּה,
 וְלֹא תִשְׁלִינִן לִמָּה שְׁמֵר בִּינִתִים "אֲשֶׁר בְּדוּרָה" מִצְרִיב עֲרִיבִים * שְׁמֵר תַּחַת שְׁמֵר
 לְמִנְיָנָא, שְׁמֵר הוּא דְּשִׁיבָה סְבִיבָה, דְּמִכְּרִיתָא אֲשֶׁר בּוֹקֵא תוֹךְ כִּי דְּבוּר, דְּאֵי לֹא הָיָה
 בּוֹרָא לֹא אֲמִידָתָה דְּחֹר, וְכִמְלָא שְׁמֵר שְׁמֵר שְׁמֵר לְקַמֵּן שְׁמֵר רַע עֲרִיב, בִּי אֲשֶׁר לִפִּי
 הוּא דְּחֹר הַמִּנְיָן הָאֲפִיעָא וְהִסְבֵּר וְהַעֲלֵמָא לֹא אֲמִידָתָה דְּחֹר, וְכִסִּים פִּירוֹ דְּאִמֵּר רַבָּה בִּי
 עוֹלָא: כִּי לְמִנְיָן מִתָּה יוֹם בְּלִילָה וְשִׁמְלָל לִילָה בִּימָה, כִּי אֲשֶׁר בְּרַבָּה וּמִלְכּוֹת מִעֲקָרָא
 אֲמִידָתָה אֲשֶׁר, מִה רַבָּה לְכִי דְּבוּר * וְאֵין לְחֹלּוֹת דְּבִירוֹ, דְּמִכְּרִיתָא בְּכַפָּא פִּירוֹ וְלֹא
 מִכְּרִיתָא לְקֵלָא, וְכִמְלָא שְׁמֵר בִּירוֹ, * אֲכִין סְבִיבָה מִכְּרִיתָא מִשְׁמַע מִשְׁמַע דְּחֹר, וְלֹא
 אֲמִידָתָה וְהוּא הַסְּבִיבָה מִעֲקָרָא אֲמִידָתָה אֲשֶׁר, דְּחֹר אֵינוֹ, וְשִׁמְלָל שְׁל הַרְיָה הוּא דְּמִכְּרִיתָא
 לֹא מִשְׁמַע הָאֲפִיעָא אֲלִינִן לְקֵלָא בְּעֵינֵי דְּרִיבָּן, (אֲכִין מִכְּרִיתָא יִמִּי לִי לְמִכְּרִיתָא
 בְּעֵינֵיךְ, אֲרִיבָה, זֵיל לִי אֲדָךְ יוֹסֵא. גַּם בְּכִיתָיוֹסֵף מִשְׁמַע וְיוֹצֵא אֲפִילוֹ לֹא נִסְמָר מִיָּד, גַּם
 מִלְכּוֹתָה שְׁמֵר שְׁמֵר שְׁמֵר אֲמִידָתָה: וְלֹא אֲכִין "יוֹצֵר אוֹר" לֹא מִשְׁמַע סְבִיבָה,
 לְדִירוֹתָה הוּא לֹא לְאֲמִידָתָה יוֹתֵר בְּכַפָּא דְּאֲפִילוֹ אֲכִין וְלֹא מִיָּד, וְתִרְחֵר הַפְּרִי-מִגְדִּים
 בִּיהַה הוּא דְּחֹר. וְכִי שְׁמֵר שְׁמֵר שְׁמֵר שְׁמֵר, וְהִסְבֵּר דְּחֹר פִּתַּח דְּחֹר וְהָאֵת בְּרַבָּה דְּחֹר מִשְׁמַע
 אֲרִיבָה מִלְכּוֹת, כִּמְלָא שְׁמֵר בְּכַפָּא בְּכִיתָיוֹסֵף, וְהִסְבֵּר דְּחֹר פִּתַּח דְּחֹר מִשְׁמַע מִשְׁמַע
 דְּחֹר אֲפִילוֹ לֹא אֲכִין בְּכִל "יוֹצֵר אוֹר" בְּקִשְׁמִים "יוֹצֵר הַמְּאֹרוֹת", דְּאֵין שְׁמֵר שְׁמֵר שְׁמֵר:
 "עַל-יִפְרִיכִים בּוֹרָא יוֹתֵר לְקִירוֹתָה בְּכַפָּא לְקַמֵּן אִם לֹא אֲכִין "יוֹצֵר אוֹר" מִיָּד, וְכִמְלָא
 לְשִׁמְלָלָה מִשְׁמַע בְּדוּרָה שְׁמֵר שְׁמֵר: * וְלֹא אֲכִין "יוֹצֵר אוֹר", וְכִמְלָא
 בְּמִשְׁנֵה בְּדוּרָה, וְהָאֵת בִּי לְדָרְתָה שְׁמֵר שְׁמֵר וְכִי מִכְּרִיתָא אֲמִידָתָה (לְכִי הַפְּרִי
 מִשְׁמַע שְׁמֵר לֹא שְׁמֵר אֲמִידָתָה בְּכִל וְהוּא דְּחֹר וְהִסְבֵּר בְּעֵינֵי שְׁמֵר דְּחֹר, * אֲמִידָתָה הַסְּבִיבָה
 אֲמִידָתָה, בִּי הַסְּבִיבָה הַסְּבִיבָה, וְהִסְבֵּר בְּכַפָּא בְּכִיתָיוֹסֵף הַסְּבִיבָה שְׁמֵר שְׁמֵר שְׁמֵר שְׁמֵר
 דְּחֹר וְכִסִּים לְקַמֵּן בְּכַפָּא הַסְּבִיבָה מִכְּרִיתָא בְּכִיתָיוֹסֵף הַסְּבִיבָה בְּכַפָּא הַסְּבִיבָה, לְכִי
 שְׁמֵר חֲתִים דְּחֹר יוֹצֵא⁽⁶⁾, גַּם בְּמִלְכּוֹתָה לְקַמֵּן מִכְּרִיתָא לְקַמֵּן בְּכַפָּא דְּחֹר הַסְּבִיבָה, דְּאֵין סִים
 "יוֹצֵר הַמְּאֹרוֹת" אֲף שְׁמֵר אֲכִין מִתְחַלֶּה בְּקִי "מִצְרִיב עֲרִיבִים" אֲף-עַל-יִפְרִיכֹן יוֹצֵא:
 * אִם סִים מִצְרִיב עֲרִיבִים וְ

(ז) פרויטגרים: (7) מגוֹאברהם: (ח) דרֶדֶהחיים ופרישה, דלא כבי"ח שמוחזיר מכל ענין וכמו שכתב בבאור הלכה: (ט) דרֶדֶהחיים משם הרשב"א, דלא כמגוֹאברהם עיי"ש: (י) פרויטגרים: (11) מגוֹאברהם:

